

Bruxelles, 7. veljače 2024.
(OR. en)

6291/24
ADD 6

CLIMA 56
ENV 141
ENER 57
TRANS 50
AGRI 78
ECOFIN 148
COMPET 140
IND 63
MI 136
IA 42

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	7. veljače 2024.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	SWD(2024) 64 final
Predmet:	RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE SAŽETAK IZVJEŠĆA O PROCJENI UČINKA priložen dokumentu KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PRLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Osiguravanje naše budućnosti Klimatski cilj EU-a za 2040. i put prema klimatskoj neutralnosti do 2050. uz izgradnju održivog, pravednog i prosperitetnog društva

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument SWD(2024) 64 final.

Priloženo: SWD(2024) 64 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Strasbourg, 6.2.2024.
SWD(2024) 64 final

RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE
SAŽETAK IZVJEŠĆA O PROCJENI UČINKA

priložen dokumentu

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PRLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Osiguravanje naše budućnosti
Klimatski cilj EU-a za 2040. i put prema klimatskoj neutralnosti do 2050. uz izgradnju
održivog, pravednog i prosperitetnog društva

{COM(2024) 63 final} - {SEC(2024) 64 final} - {SWD(2024) 63 final}

Sažetak procjene učinka

Za ograničavanje globalnog zagrijavanja u skladu s ciljem Pariškog sporazuma od 1,5 °C nužno je da emisije stakleničkih plinova u prvih nekoliko godina nakon 2050. na globalnoj razini dosegnu nultu neto stopu. Preostali globalni ugljični proračun ⁽¹⁾ vrlo se brzo smanjuje, čime se povećava rizik od dostizanja kritičnih točaka u klimatskom sustavu s kojih nema povratka, što bi imalo nepoznate i potencijalno katastrofalne posljedice za ljude i ekosustave. Nužno je ubrzati djelovanje kako bi se te posljedice izbjegle.

Europskim zakonom o klimi Komisiju se ovlašćuje da prema potrebi podnese zakonodavni prijedlog za klimatski cilj na razini EU-a za 2040. u roku od šest mjeseci od globalnog pregleda stanja na temelju Pariškog sporazuma. Globalni pregled stanja dovršen je na Konferenciji stranaka u prosincu 2023. Cilj je inicijative obuhvaćene predmetnom procjenom učinka provesti Europski zakon o klimi, kojim se u pravo ugrađuje obveza EU-a da do 2050. postane klimatski neutralan i klimatski cilj EU-a da se do 2030. neto emisije stakleničkih plinova smanje za barem 55 % u odnosu na razine iz 1990.

Cilj za 2040. utjecat će i na budući nacionalno utvrđen doprinos EU-a za razdoblje nakon 2030., koji sve stranke Pariškog sporazuma moraju do 2025. dostaviti UNFCCC-u (u skladu s člankom 4. stavkom 9. Sporazuma). S obzirom na klimatski cilj za 2040. odredit će se tempo smanjivanja neto emisija stakleničkih plinova u EU-u u razdoblju 2030. – 2050. kao dio djelotvorne i pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti do 2050.

Procjena učinka temelji se na javnim savjetovanjima i savjetovanjima s dionicima, opsežnoj analizi učinaka na energetske sustav, sektor korištenja zemljišta, emisije plinova osim CO₂ i gospodarstvo te na komunikaciji s povezanim glavnim upravama u okviru međusektorske skupine.

U procjeni učinka razmatra se pet opcija za cilj za 2040., kojima se obuhvaća cijeli raspon mogućih razina neto emisija stakleničkih plinova. Broj opcija u ranoj je fazi smanjen na tri, uz detaljnu procjenu mjera potrebnih u svakom pojedinačnom sektoru da bi se do 2050. postigla klimatska neutralnost. Za smanjenje emisija za 2040. ponuđene su sljedeće opcije:

- smanjenje za najviše 80 % (prva opcija) u skladu s linearnom putanjom neto emisija stakleničkih plinova za razdoblje od 2030. do 2050. iz Zakona o klimi (članak 8.),
- dvije opcije koje su u skladu s rasponima utvrđenima u znanstvenim scenarijima koji bi omogućili postizanje cilja iz Pariškog sporazuma da se temperatura ne poveća za više od 1,5 °C:
 - o smanjenje za barem 85 % (druga opcija), što odgovara rasponu smanjenja za 85 – 90 %,
 - o smanjenje za barem 90 % (treća opcija), što odgovara rasponu smanjenja za 90 – 95 %.

Druga opcija odražava razinu ukupnih neto emisija stakleničkih plinova koja bi se postigla daljnjom primjenom postojećeg okvira politike te stoga služi kao „osnovna” ciljna razina.

⁽¹⁾ Međuvladin panel o klimatskim promjenama. Procijenjene kumulativne neto globalne antropogene emisije CO₂ od određenog početnog datuma do trenutka kad antropogene emisije CO₂ dosegnu neto nultu stopu, što bi dovelo do ograničavanja globalnog zagrijavanja na određenu razinu.

U predmetnoj se procjeni učinka uspoređuje djelotvornost navedenih triju opcija u postizanju sljedećih ciljeva:

- postizanje nulte neto stope emisija stakleničkih plinova u EU-u do 2050.,
- svođenje doprinosa EU-a klimatskim promjenama na najmanju moguću mjeru,
- osiguravanje pravedne tranzicije,
- održavanje dugoročne konkurentnosti gospodarstva EU-a,
- promicanje uvođenja tehnologija potrebnih za tranziciju,
- jamčenje sigurnosti opskrbe i strateške autonomije EU-a, te
- ostvarivanje širih ciljeva politike EU-a u području okoliša.

Analizom su obuhvaćeni svi sektori u kojima su potrebne prilagodbe da bi se do 2050. mogla postići klimatska neutralnost EU-a. Temelji se na zakonodavnim aktima povezanim sa zelenim planom i mjerama u okviru plana REPowerEU za rješavanje energetske krize.

U inicijativi se ne predlaže niti ocjenjuje okvir energetske i klimatske politike za razdoblje nakon 2030. Taj budući okvir oblikovat će se i ocijeniti u godinama koje predstoje kako bi se ostvario cilj za 2040.

Glavna razlika među opcijama jest brzina tranzicije. Trećom se opcijom najučinkovitije postiže klimatska neutralnost EU-a do 2050. jer se njome predviđa veće smanjenje neto emisija stakleničkih plinova prije 2040. To će podrazumijevati manje dodatnih mjera nakon 2040. kako bi se do 2050. postigla nulta neto stopa emisija.

Treća opcija dovodi do najnižih kumulativnih emisija stakleničkih plinova (proračun stakleničkih plinova) za EU, što ju čini najboljom opcijom kad je riječ o doprinosu EU-a ograničavanju klimatskih promjena, a to je ujedno i najvjerodostojniji poticaj EU-ovim partnerima u cijelom svijetu da ubrzaju djelovanje u području klime. Tom se opcijom potiče rano djelovanje i zato se očekuje da će ona imati najveći učinak na smanjenje globalnih emisija i povećanje izgleda da se zagrijavanje zadrži ispod 1,5 °C kako bi se ograničili poremećaji u svim gospodarstvima, uključujući rizik od dostizanja kritičnih točaka s kojih nema povratka.

Navedene se opcije jasno razlikuju s obzirom na važnost novih tehnologija. Treća opcija podrazumijeva brže uvođenje niskougljičnih tehnologija, kao što su proizvodnja vodika elektrolizom, hvatanje ugljika i industrijsko uklanjanje ugljika, u razdoblju od 2031. do 2040. nego što je to slučaj u drugoj opciji. U okviru prve opcije uvođenje tih tehnologija odgađa se za razdoblje od 2041. do 2050.

Za treću su opciju potrebna veća godišnja ulaganja u razdoblju 2031. – 2040. nego za prve dvije opcije, a zatim relativno niža ulaganja u razdoblju 2041. – 2050. To rezultira tek malim razlikama u ukupnim troškovima energetskog sustava, BDP-u i konkurentnosti u smislu udjela u globalnom izvozu, ali predviđa se da će treća opcija najviše pridonijeti energetske neovisnosti i poboljšanju zaštite od cjenovnih šokova povezanih s fosilnim gorivima, čime se jača strateška autonomija EU-a. Sve opcije dovode do znatnog poboljšanja kvalitete zraka i povezanih koristi za zdravlje te smanjuju učinke na okoliš.

Treća je opcija općenito učinkovitija, s neto koristima u smislu izbjegnutih klimatskih promjena i onečišćenja zraka koje premašuju dodatne troškove potrebne za ublažavanje klimatskih promjena.

U okviru treće opcije bit će potrebna veća usmjerenost i predaniji rad na osiguravanju pravedne tranzicije nego u okviru manje ambicioznih opcija jer će se tranzicija donekle ubrzati. Međutim, troškovi kućanstava u odnosu na „osnovnu” drugu opcijom tek će se neznatno povećati, a u procjeni nisu uzete u obzir nikakve mjere politike ili mjere preraspodjele koje se mogu očekivati kako bi se ublažili socijalni učinci.

Analiza ukazuje na potencijal za mjere na strani potražnje, primjerice promjene ponašanja u vezi s hranom, kružnošću i mobilnošću (kao u analizi programa LIFE), kojima bi se dopunila tranzicija na strani ponude (kako je prikazano u temeljnim scenarijima) i smanjili troškovi za društvo povezani s postizanjem cilja za 2040.: troškovi energetskeg sustava, potreba za ulaganjima u (nove) tehnologije i rizici za okoliš (npr. povezani s većom potražnjom za bioenergijom).

Dionici koji su sudjelovali u javnom savjetovanju pokazali su da su svjesni problema o kojima je bila riječ i jasno su podržali opcije za cilj za 2040., u skladu s onima analiziranim u predmetnoj procjeni učinka. Veliku podršku postavljanju cilja od 90 % ili više dali su građani (46 %) i organizacije civilnog društva (63 %). Najviše je poduzeća (39 %) podržalo cilj od više od 80 %, od čega se za smanjenje od 80 % – 90 % zalagalo njih 23 %, a za smanjenje veće od 90 % njih 16 %, dok je potpora za smanjenje od 75 % – 80 % bila manja (29 %). Potpora istraživačkih organizacija bila je podijeljena između cilja od 80 – 90 % i cilja iznad 90 % (po 35 %).

Stoga se u procjeni učinka zaključuje da je najpoželjnija treća opcija, odnosno cilj neto smanjenja emisija stakleničkih plinova u EU-u za 90 – 95 % do 2040. To je u skladu sa savjetom Europskog znanstvenog savjetodavnog odbora za klimatske promjene. Ta opcija osigurava najbolju ravnotežu između klimatskih ambicija i pravednog doprinošenja globalnom ugljičnom proračunu kako bi se ispunili ciljevi Pariškog sporazuma u pogledu temperature s jedne strane i financijske i tehnološke izvedivosti s druge strane.

Koristi treće opcije nadmašuju ograničene razlike u odnosu na drugu (osnovnu) i prvu opciju kad je riječ o djelotvornom osiguravanju pravedne tranzicije i konkurentnosti te mogućim kompromisima u pogledu okoliša i opskrbi kritičnim sirovinama. Ti se kompromisi mogu riješiti i ublažiti u predstojećem okviru klimatske i energetske politike i općem poticajnom okviru.

Tranzicija će pridonijeti zaštiti EU-a od šokova uslijed geopolitičkih događaja i globalne rascjepkanosti, posebno tako što će se smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima i povećati sigurnost opskrbe energijom. Bit će potrebno pratiti i predviđati stanje u opskrbi kritičnim sirovinama. Učinkovito upravljanje tranzicijom bit će neophodno kako bi se osigurala cjenovna pristupačnost za kućanstva i konkurentnost europske industrije.